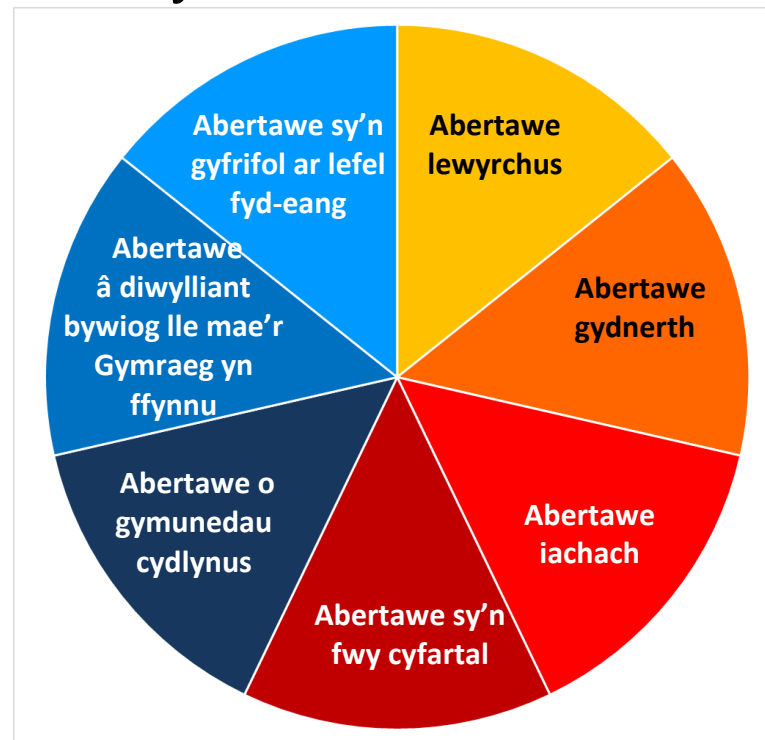

Gweithio gyda'n gilydd i adeiladu dyfodol gwell

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Abertawe Cynllun Lles Lleol

Cynnwys

Neges gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Tud. 03
Mae Cymru'n gwneud pethau'n wahanol	Tud. 04
Mae Abertawe'n gwneud pethau'n wahanol hefyd	Tud. 05
Ein Her:	
• Mae plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd i fod y gorau y gallant fod	Tud. 08
• Mae pobl yn byw ac yn heneiddio'n dda	Tud. 11
• Gweithio gyda natur	Tud. 14
• Meithrin Cymunedau Cryfach	Tud. 17
Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Abertawe	Tud. 20
Rhestr o Dermau	Tud. 20
Atodiad 1: Sut mae'r cynllun wedi datblygu	Tud. 23

Neges gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus: Gweithio gyda'n gilydd i adeiladu dyfodol gwell

Yn Abertawe, rydym yn credu yn hawliau pob person. Drwy'r cynllun hwn, ein gweledigaeth yw gweithio gyda'n gilydd i wneud Abertawe'n lle sy'n ffynnu, lle caiff ein hamgylchedd naturiol ei werthfawrogi a'i gynnal a'i gadw a lle gall pob person gael y dechrau gorau mewn bywyd, cael swydd dda, byw'n dda, heneiddio'n dda a chael pob cyfle i fod yn iach, yn hapus, yn ddiogel a'r gorau y gallant fod.

Yn 2016, dechreuodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) sgwrs am les yn Abertawe (cewch mwy o wybodaeth am y BGC ar dudalen 26). Aethom ati i gynnal asesiad o les lleol er mwyn deall yr hyn sydd bwysicaf i gymunedau. Dywedodd yr asesiad wrthym fod Abertawe'n lle gwych i fyw ynddo am lawer o resymau, ond mae angen i ni weithio'n galetach i sicrhau y gall pawb fyw'n dda yn Abertawe, elwa ohoni ac ymfalchïo ynddi.

Gan ddefnyddio gwybodaeth o'r asesiad a thrwy wrando ar bobl, rydym wedi llunio'r Cynllun Lles Lleol drafft hwn, sy'n bwriadu gwella lles drwy feysydd y pedwar amcan isod:

Blynyddoedd Cynnar:
Sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd i fod y gorau y gallant fod

Byw'n Dda, Heneiddio'n Dda:
Gwneud Abertawe'n lle gwych i fyw a heneiddio'n dda ynddo

Gweithio gyda Natur:
Gwella iechyd, gwella bioamrywiaeth a lleihau ein hól troed carbon

Cymunedau Cryf:
Grymuso cymunedau, gan hyrwyddo balchder a pherthyn

Ar gyfer pob un o'r amcanion, rydym wedi nodi'r hyn y mae angen i ni ei wneud i wella lles, sef y *sbardun sylfaenol*. Rydym yn credu bod y sbardunau sylfaenol wrth wraidd yr her. Y *sbardunau eilaidd* yw'r camau y mae angen i ni eu cymryd i wella pethau. Rydym wedi rhestru'r sbardunau sylfaenol ac eilaidd ar gyfer pob amcan yn y cynllun.

Mae Cymru'n gwneud pethau'n wahanol

Mae'r Ddeddf yn gofyn i'r byrddau gwasanaethau cyhoeddus a'r 44 corff cyhoeddus weithio gyda'i gilydd tuag at saith nod llesiant cyffredin a phum ffordd o weithio wrth wneud penderfyniadau.

Ffyrdd o weithio:

Y tymor hir: Pwysigrwydd cydbwysio anghenion tymor byr â'r angen i ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd.

Atal: Sut gall gweithredu i atal problemau rhag codi neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.

Integreiddio - Ystyried sut gallai amcanion lles y corff cyhoeddus effeithio ar bob nod lles, ar eu hamcanion eraill neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.

Cydweithio - Gweithredu drwy gydweithio ag unrhyw berson arall (neu rannau gwahanol o'r corff ei hun) mewn modd a allai helpu'r corff gyflawni ei amcanion lles.

Cyfranogaeth - Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau lles a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r corff yn ei gwasanaethu.

Nodau Llesiant Cenedlaethol	
Nod	Disgrifiad o'r nod
Cymru lewyrchus	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n creu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a grëir drwy sicrhau swyddi da.
Cymru gydnerth	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cefnogi cydnerthu cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
Cymru iachach	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).
Cymru o gymunedau cydlynus	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang. Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

Bydd Abertawe yn gwneud pethau'n wahanol hefyd

Abertawe yw'r ail ddinas fwyaf yng Nghymru, a chanddi boblogaeth (dinas a sir) o 242,400. Mae'r boblogaeth hon yn tyfu ac mae pobl yn byw'n hwy. Fodd bynnag, mae profiadau bywyd pobl yn ein cymunedau tlocaf a chyfoethocaf yn wahanol iawn.

Mae Abertawe'n lle atyniadol i weithio ynddo ac ymweld ag ef ac mae llawer o bobl yn teithio iddo er mwyn gwneud y ddau beth. Mae'n un o'r siroedd cyfoethocaf o ran ecoleg yng Nghymru, ond mae bygythiadau i'r adnoddau hyn ac mae angen gwella ardaloedd ag ansawdd amgylcheddol gwael. Mae nifer uchel o bobl gymwys iawn yn Abertawe ac mae'n gartref i dros 20,000 o fyfyrwyr. Er bod y nifer cyffredinol sy'n gallu siarad Cymraeg yn lleihau, mae nifer y bobl ifanc dan 16 oed sy'n gallu siarad Cymraeg yn cynyddu.

Gan edrych tuag at y dyfodol, gwlad sy'n newid yw Cymru ac mae Abertawe'n newid hefyd. Bydd y ddinas yn cynnwys nifer cynyddol o bobl o gefndiroedd gwahanol wrth i bobl ddewis symud i Abertawe i fyw. Mae nifer cyfartalog y bobl mewn aelwydydd yn cwmpo ac mae mwy o bobl yn byw ar eu pennau eu hunain nag o'r blaen. Mae'r math o swyddi sydd gan bobl yn newid, gyda datblygiadau technolegol, mwy o awtomeiddio a newidiadau mewn gofal iechyd. Yn Abertawe, mae angen i ni ddeall yr heriau a'r cyfleoedd sy'n cyd-fynd â'r rhain.

Bargen Ddinesig Dinas-ranbarth Bae Abertawe

Buddsoddiad gwerth £1.3 biliwn gan y sectorau cyhoeddus a phreifat a fydd yn creu oddeutu 10,000 o swyddi yw Bargen Ddinesig Dinas-ranbarth Bae Abertawe. Bydd yn gwella lles economaidd drwy greu swyddi a chyfleoedd da i bobl a busnesau ym Mae Abertawe.

Bydd y Fargen Ddinesig yn ysgogi twf economaidd ac yn cyfrannu at y nodau llesiant drwy ganolbwyntio ar adeiladu Abertawe sy'n fwy llewyrchus, yn fwy cydnerth ac yn fwy cyfartal. Mae'r BGC yn credu y bydd y Fargen Ddinesig yn

chwarae rôl bwysig wrth helpu i gyflawni'r amcanion lles. Gellir cael gwybodaeth am y Fargen Ddinesig yma:
<http://www.bargenddinesigbaeabertawe.cymru/>

Sut lluniwyd y pedwar amcan gennym?

Yn 2016, cynhaliodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Asesiad o Les Lleol ar gyfer Abertawe. Roedd yr asesiad yn seiliedig ar chwe chanlyniad a oedd yn cynrychioli'r math o le yr hoffem i Abertawe fod. Rhywle lle:

- Mae plant yn cael dechrau da mewn bywyd
- Mae pobl yn dysgu'n llwyddiannus
- Mae swyddi da i bobl ifanc ac oedolion
- Mae safon byw pobl yn dda
- Mae pobl yn iach, yn ddiogel ac yn annibynnol
- Mae gan bobl fannau da i fyw a gweithio ynddynt, ac ymweld â nhw.

Yn ystod mis Mehefin a mis Gorffennaf 2017, bu partneriaid y BGC, sefydliadau cymunedol a gwirfoddol lleol a dinasyddion yn trafod yr hyn sy'n bwysig yn Abertawe. Llywiwyd y sgysiau hyn gan yr Asesiad o Les Lleol, Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol gan Lywodraeth Cymru, profiad pobl a chyfranogiad arbenigwyr. Tynnodd y sgysiau sylw at ddeg thema weithredu. O'r deg thema, nodwyd pedwar amcan drafft lle roedd gan y BGC y cyfle mwyaf i weithio gyda'i gilydd i greu Abertawe well.

Themâu	Amcanion/ Sylwadau
Blynyddoedd Cynnar	Amcan: Blynyddoedd Cynnar - Sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd i fod y gorau y gallant fod
Y Fargen Ddinesig ac Isadeiledd	<i>Cytunwyd y byddai'r Fargen Ddinesig yn helpu i gyflawni'r amcanion.</i>
Balchder, Cydlyniant Cymunedol, Cyfalaf Cymdeithasol/Newid Ymddygiad a Chydweithio	Amcan: Cymunedau Cryf – Grymuso cymunedau, gan hyrwyddo balchder a pherthyn
Heneiddio'n Dda	Amcan: Byw'n Dda, Heneiddio'n Dda – Gwnaed Abertawe'n lle gwych i fyw a heneiddio ynddo
Newid yn yr hinsawdd/Lleihau carbon, Bioamrywiaeth	Amcan: Gweithio gyda Natur – Gwella iechyd, gwella bioamrywiaeth a lleihau ein hól troed carbon
Tai	<i>Cytunwyd bod tai'n thema i helpu i gyflawni'r amcanion.</i>

Ceir mwy o fanylion sut lluniwyd y cynllun yn Atodiad 1 a gellir cael copi o'r asesiad yma:

<http://www.abertawe.gov.uk/asesiadbgc>

Ein Her

Mae plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd i fod y gorau y gallant fod drwy ...

Sicrhau bod gwasanaethau o safon uchel a'u bod cael eu hintegreiddio'n dda

Sicrhau bod plant yn ddiogel rhag niwed,

Sicrhau bod rhieni'n cael eu paratoi'n dda ar gyfer rhoi genedigaeth a phlentyndod cynnar

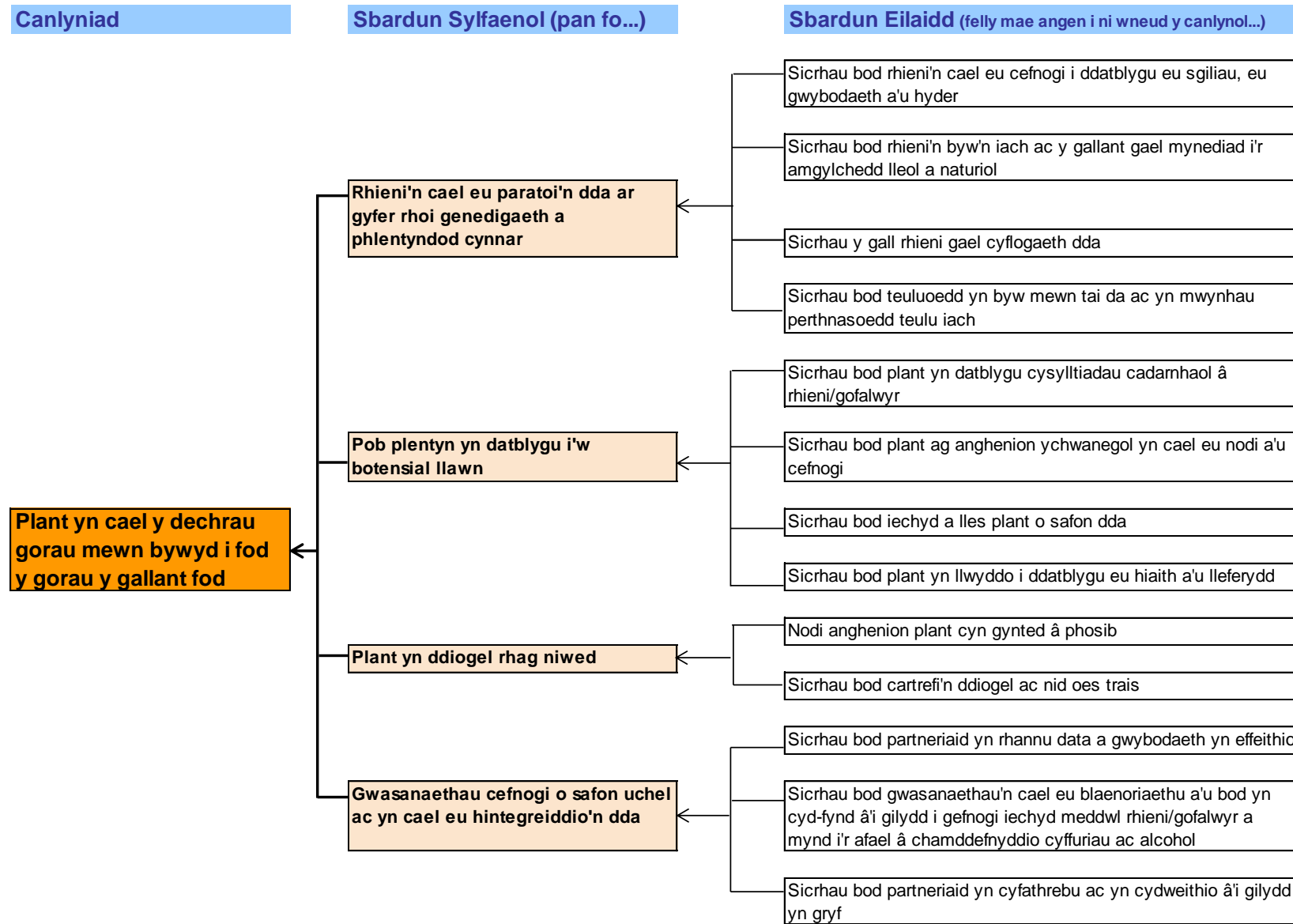
Sicrhau bod plant yn ddiogel rhag niwed,

Os yw plant yn cael dechrau da mewn bywyd, maent yn debygol o fod yn iachach, yn ddysgwyr gwell ac yn llai tebygol o fod yn ddifreintiedig fel oedolion. Mae profiadau cadarnhaol yn y blynyddoedd cynnar yn arwain at fod yn fwy tebygol o gael swydd dda a gwell safon byw, a gwella'r gallu i ofalu am yr amgylchedd a chyfrannu at gymunedau diogel a llewyrchus (gweler Adolygiad Marmot am fwy o wybodaeth).

Mae rhoi'r dechrau gorau mewn bywyd i blant yn rhan o'r tri chategori canlynol yn Abertawe:

1. Hyrwyddo negeseuon a gwybodaeth bwysig i bawb
2. Gwella gwasanaethau blynyddoedd cynnar cyffredinol drwy gynnig darpariaeth ychwanegol o ran ymyrryd yn gynnar i ddarpar rieni a phlant ifanc er mwyn sicrhau bod ganddynt sylfeini cryf ar gyfer eu datblygiad yn y dyfodol.
3. Ychwanegu gwerth at wasanaethau cyffredinol ac ymyrryd yn gynnar drwy gynnwys gwasanaethau a sefydliadau ehangach i hyrwyddo, cyfeirio, cydgynllunio a chyflwyno cefnogaeth a gweithgareddau yn y gymuned.

Dengys y diagram canlynol yr hyn y mae partneriaid y BGC yn credu y gallwn weithio arno gyda'n gilydd i sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd i fod y gorau y gallant fod:

Bydd sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau mewn bywyd yn gwella lles cymdeithasol ac economaidd Abertawe. Bydd yr amcan hwn yn cyfrannau at y nodau llesiant drwy ganolbwyntio ar adeiladu Abertawe sy'n iachach, yn fwy llewyrchus, yn fwy cydnerth, yn fwy cyfartal ac yn fwy cydlynol.

Y pum ffordd o weithio yw'r 'llynyn euraidd' a fydd yn galluogi'r camau i gael eu cyflawni.

Gweithio ar y cyd i greu amgylchiadau lle gall plant ffynnu

Ymyrryd yn gynnar i fwyafu iechyd a lles tymor hir

Rhannu data a chydweithio

Integreiddio adnoddau a chydgyngyrchu

Mabwysiadu ymagwedd gydgyngyrchiol

Ein Her

Mae pobl yn byw ac yn heneiddio'n dda drwy sicrhau:

Eu bod mor annibynnol â phosib ac yn mwynhau ansawdd bywyd da

Eu bod yn teimlo'n ddiogel yn eu cartrefi a'u cymuned

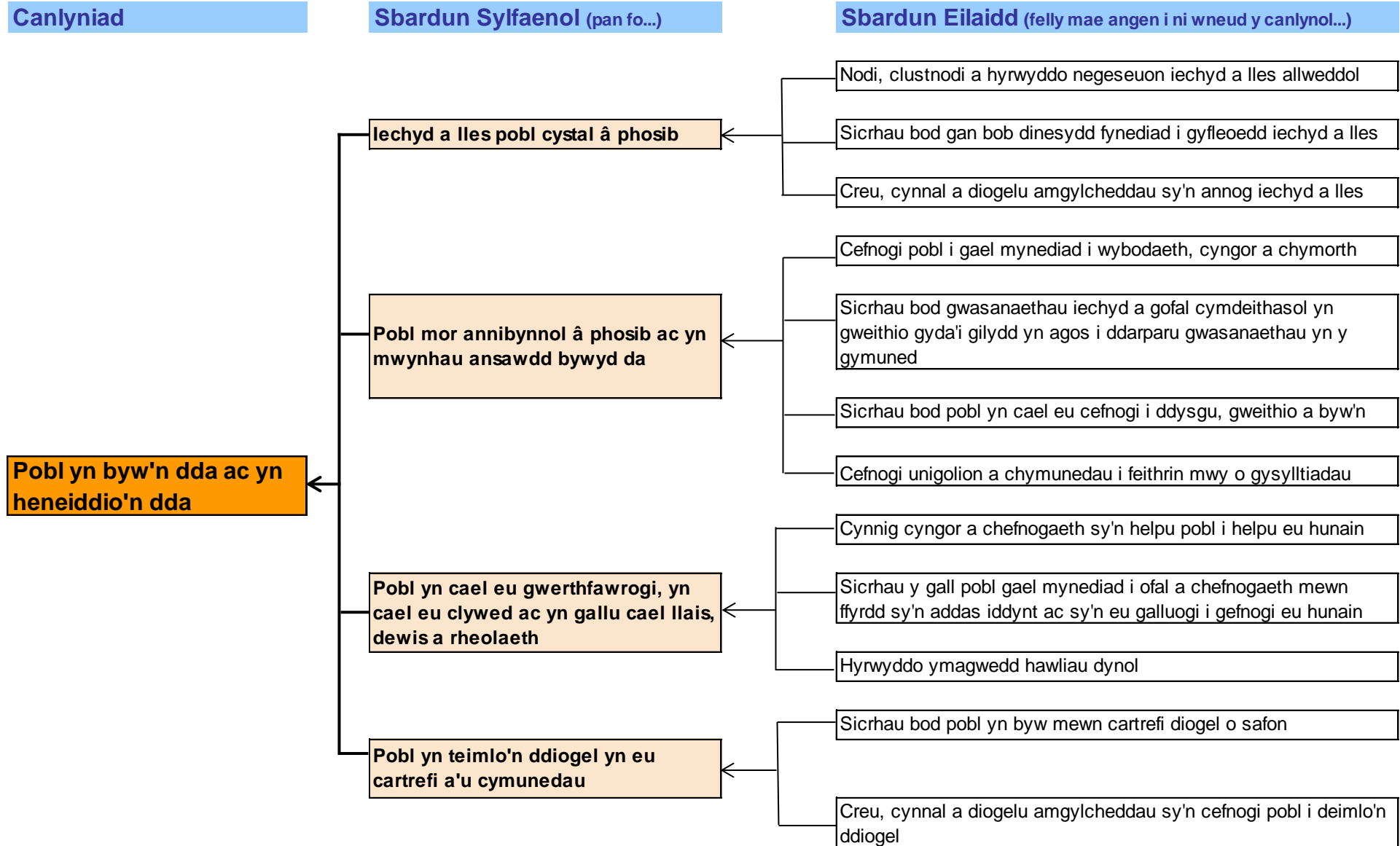

Bod eu hiechyd a'u lles cystal â phosib

Eu bod yn cael eu gwerthfawrogi, yn cael eu clywed ac yn gallu rheoli eu bywydau

Mae pobl yn Abertawe'n byw'n hwy. Rydym yn gwybod bod gwahaniaethau mawr rhwng ein cymunedau tlodaf a chyfoethocaf. Rydym am gefnogi pawb i heneiddio'n dda, bod yn ddiogel, yn iach ac yn annibynnol a gallu cyrraedd eu potensial llawn. Er mwyn cyflawni hyn, mae angen i ni gefnogi pobl drwy gydol eu bywydau, cael mynediad i swyddi o safon, cael digon o arian i fyw, cael cartrefi diogel o safon a gallu gwneud penderfyniadau sy'n eu galluogi i ffynnu.

Dengys y diagram canlynol yr hyn y mae partneriaid y BGC yn credu y gallwn weithio arno i sicrhau bod pobl yn byw'n dda ac yn heneiddio'n dda:

Bydd cefnogi pobl i fwyn dda a heneiddio'n dda'n cyfrannu at y nodau llesiant drwy ganolbwyntio ar adeiladu Abertawe sy'n iachach, yn fwy llewyrchus, yn fwy cyfartal, yn fwy cydnerth ac yn fwy cydlynol.

Y pum ffordd o weithio yw'r 'llynyn euraidd' a fydd yn galluogi'r camau i gael eu cyflawni.

Cefnogi pobl i fagu cryfder a meithrin annibyniaeth drwy gydol y llwybr bywyd

Ymyrryd yn gynnar i fwyafu iechyd a lles tymor hir

Rhannu arfer gorau, sgiliau a phrofiad a meddu ar y cryfder ar y cyd i fynd i'r afael â materion allweddol

Gweithlu rheng flaen mwy integredig sy'n rhoi'r gefnogaeth gywir i bobl ar yr adeg gywir

Datblygu dulliau cynnwys cadarn ac integredig

Ein Her

Gweithio gyda natur er mwyn ...

Gwella iechyd

Cynnal a gwella
bioamrywiaeth

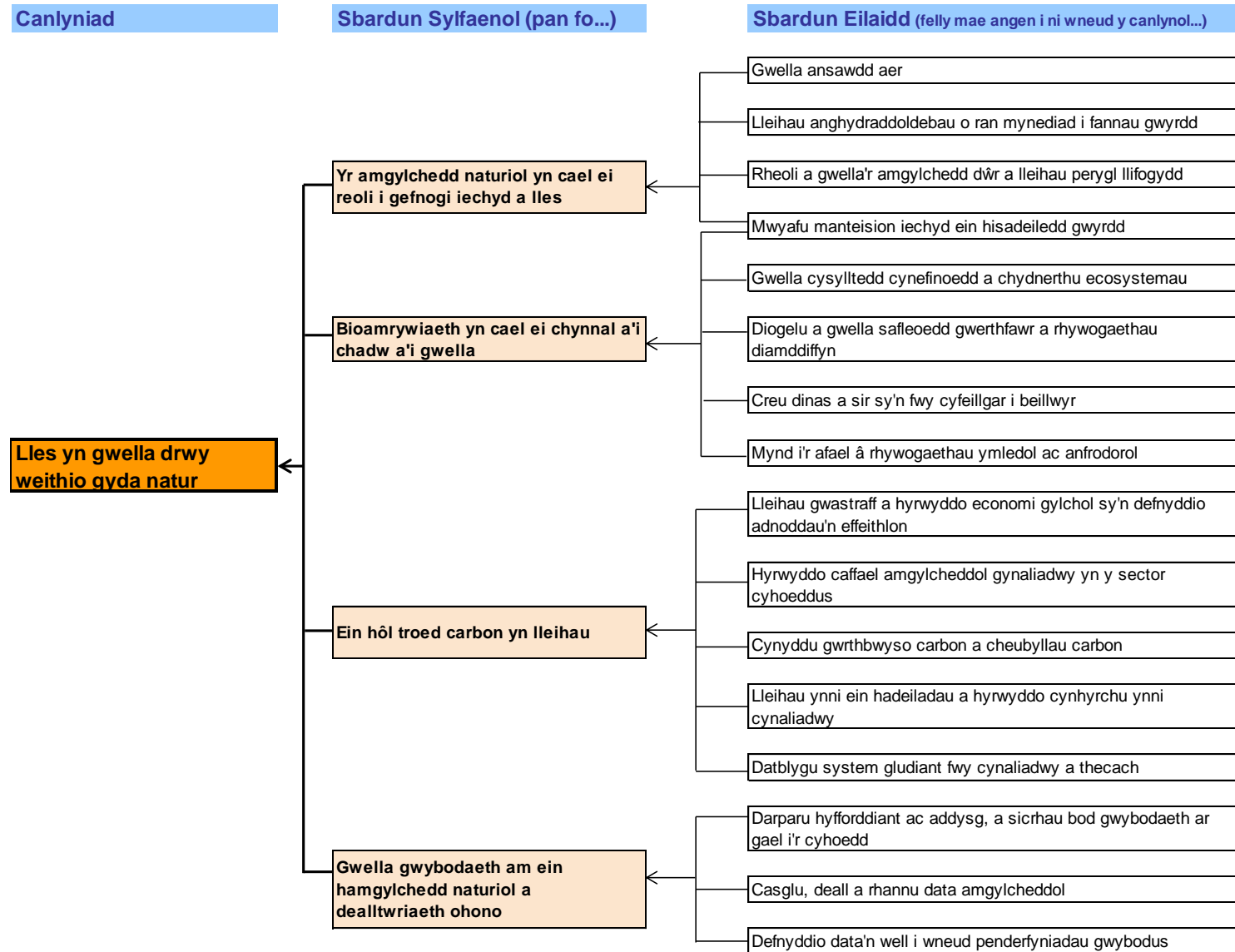
Gwella ein gwybodaeth am
ein hamgylchedd naturiol a'n
dealltwriaeth ohono

Lleihau ein hól troed
carbon

Mae amgylchedd naturiol sy'n ffynnu'n darparu llawer o fanteision i gymdeithas, gan wella lles a ffyniant economaidd cynaliadwy ar draws y sir. O ganlyniad i'w rhwydwaith o dirweddau amrywiol ac atyniadol a chynefinoedd bywyd gwylt, gan gynnwys ei harfordir, ei hucheldiroedd, ei choetiroedd, ei hafonydd a'i gwlyptiroedd, mae Abertawe'n un o'r siroedd gwyrddaf yn y DU. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod bod rhai agweddau ar ein hamgylchedd naturiol yn dirywio ac nid ydynt mor gydnerth yn wyneb newid ag yr hoffent iddynt fod at ddibenion lles. Mae angen i ni roi terfyn ar gamddefnyddio natur a chyrraedd sefyllfa lle rydym yn gweithio gyda natur er budd pawb.

Gall gweithio gyda natur olygu llawer o bethau, o wella ein hisadeiledd gwyrdd yn y ddinas, i wella iechyd meddyliol a chorfforol ac ansawdd ein haer a'n dŵr, a chynyddu'r ynni adnewyddadwy rydym yn ei greu. Yn Abertawe, ein nod yw gweithio gyda natur er mwyn: gwella iechyd; cynnal a gwella bioamrywiaeth; lleihau ein hól troed carbon; gwella ein gwybodaeth am ein hamgylchedd naturiol a'n dealltwriaeth ohono; a rhoi ateb sy'n seiliedig ar natur ar waith a fydd yn cael effaith ystyrion ar les.

Dengys y diagram canlynol yr hyn y mae partneriaid y BGC yn credu y gallwn weithio arno ar y cyd â natur:

Bydd gweithio gyda natur yn gwella lles cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol Abertawe. Bydd yr amcan hwn yn cyfrannu at y nodau llesiant drwy ganolbwyntio ar adeiladu Abertawe sy'n iachach, yn fwy llewyrchus, yn fwy cydnerth, yn fwy cydlynol ac yn fwy cyfrifol ar lefel fyd-eang.

Y pum ffordd o weithio yw'r 'llynyn euraidd' a fydd yn galluogi'r camau i gael eu cyflawni.

Deall yr hyn sy'n achosi problemau a gweithio ar y cyd â natur i'w hatal

Deall y tueddiadau tymor hir a gweithio gyda natur i adeiladu Abertawe sy'n fwy cydnerth

Gweithio gyda'n gilydd i wneud yn fawr o'r buddion sy'n deillio o natur

Sicrhau ein bod yn gwneud yn fawr o'r buddion o weithio gyda natur

Gweithio gyda chymunedau i lunio ein mannau gwyrdd

Ein Her

Meithrin cymunedau cryf sy'n bodloni'r canlynol ...

Mae ganddynt ymdeimlad o
falchder a pherthyn

Maent yn fwy cydlynol

Maent yn llewyrchus

Maent yn galluogi
unigolion i ymddiried yn ei
gilydd

Maent yn ddiogel, yn
hyderus ac yn gryf ac yn
canolbwyntio ar bobl

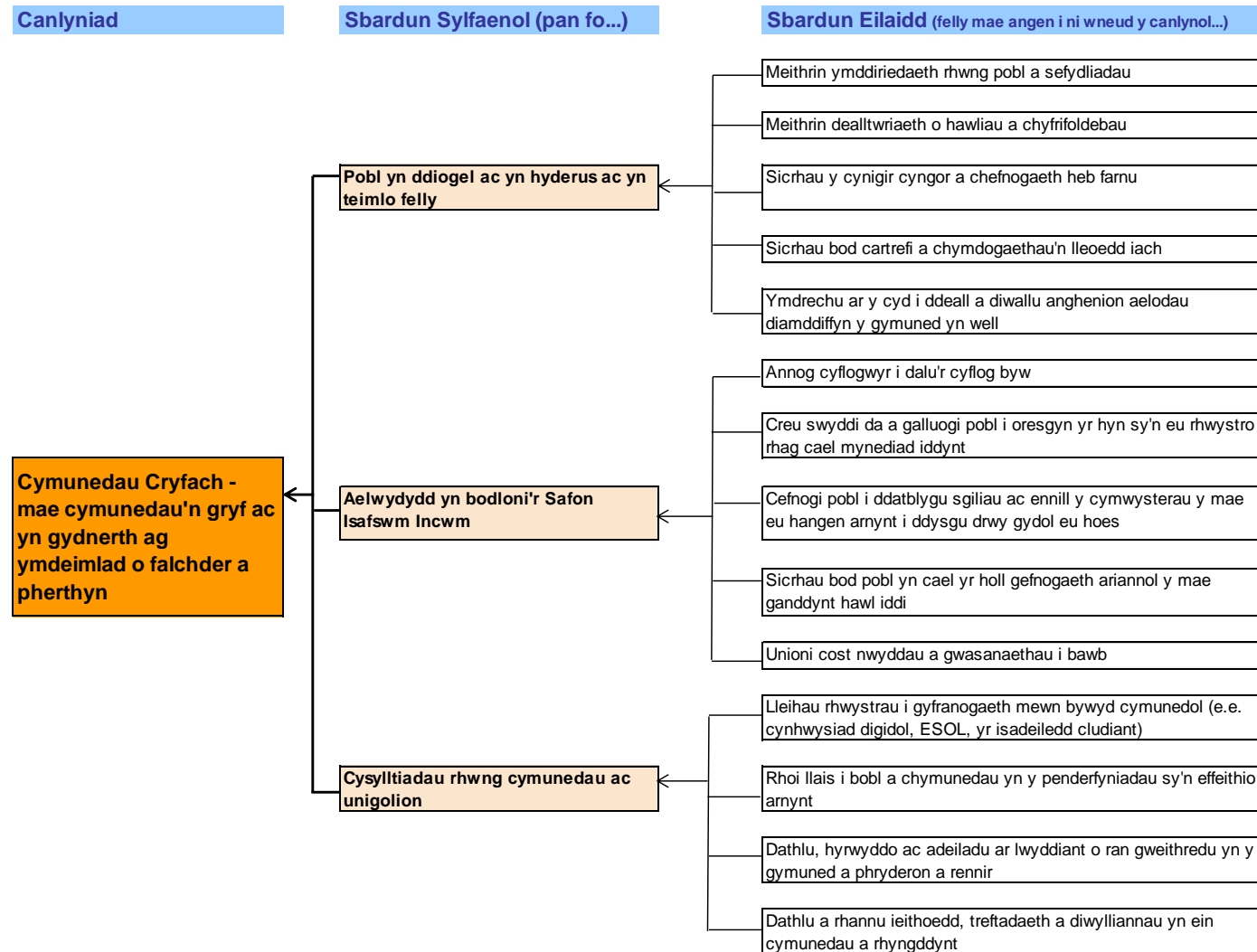
Rydym am wneud Abertawe'n lle bywiog, goddefgar a chroesawgar lle bydd gan bawb fynediad cyfartal i gyfleoedd a lle bydd pawb yn teimlo'n wirioneddol falch o weithio a chwarae yn Abertawe. Er mwyn cyflawni hyn, mae angen i ni ddatblygu lleoliad lle mae pobl yn perthyn iddo ac yn teimlo'n ddiogel ynddo a lle caiff cefndir ac amgylchiadau pobl eu gwerthfawrogi.

Mae ein cymunedau'n newid ac rydym am ddysgu oddi wrth ein gilydd a gweithio gyda'n gilydd i greu Abertawe well. Rydym yn gwybod bod perthnasoedd da'n rhan hanfodol o les. Wrth i gymunedau newid, byddwn yn dathlu'r hyn sy'n gyffredin rhyngddynt ac yn wynebu heriau gyda'n gilydd, gan gynnwys cael gwared ar rwystrau i gyflogaeth, hyfforddiant, cyrhaeddiad addysgol a chynhwysiad.

Er mwyn gwneud hyn, rydym yn gwybod bod angen i ni weithio gyda'n gilydd i ddeall problemau unigol a chymunedol. Mae angen i ni feithrin ymddiriedaeth rhwng cymunedau a sefydliadau lleol, gan roi llais i bobl yn y

penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau. Mae'n bwysig cefnogi a gweithio gyda phobl ddiameddiffyn a grwpiau sydd ar yr ymylon yn gymdeithasol er mwyn meithrin cynhwysiad.

Dengys y diagram canlynol yr hyn y mae partneriaid y BGC yn credu y gallwn weithio arno gyda'n gilydd i feithrin cymunedau cryfach:

Drwy feithrin cymunedau cryf, rydym am wella lles cymdeithasol, economaidd a diwylliannol Abertawe. Bydd yr amcan hwn yn cyfrannu at y nodau llesiant drwy ganolbwyntio ar adeiladu Abertawe sy'n fwy llewyrchus, yn fwy cyfartal ac yn fwy cydlynol, ac sy'n dathlu ein diwylliant amrywiol a bywiog.

Y pum ffordd o weithio yw'r 'llynyn euraidd' a fydd yn galluogi'r camau i gael eu cyflawni.

Mynd ati i ddathlu gwahaniaethau a sicrhau bod gan bob preswlydd ymdeimlad o berthyn

Mynd ati i ddeall effeithiau tueddiadau'r dyfodol ar Abertawe er mwyn ein helpu i baratoi at Abertawe sy'n destun balchder i ni i gyd yn y dyfodol

Gweithio i ddeall yr effaith rydym i gyd yn ei chael ar ein gilydd

Gwranddo ar ein gilydd ac ymddiried yn ein gilydd

Gweithio gyda'n gilydd i sicrhau ein bod yn meithrin ymddiriedaeth ac yn gwneud y mwyaf o newidiadau cadarnhaol yn Abertawe

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Abertawe

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Abertawe yn bartneriaeth o asiantaethau gwasanaethau cyhoeddus sy'n gweithio gyda'i gilydd i wella gwasanaethau lleol. Mae'n cynnwys:

Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg
Coleg Gŵyr
Gwasanaeth Carchardai a Gwasanaeth Prawf EM
Canolfan Byd Gwaith
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin
Cymru
Cyfoeth Naturiol Cymru
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Fforwm Busnes Rhanbarthol
Partneriaeth Abertawe Mwy Diogel

Heddlu De Cymru
Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau Heddlu De Cymru
Cyngor Abertawe
Partneriaeth Adfywio Economaidd Abertawe
Fforwm yr Amgylchedd, Abertawe
Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Abertawe
Prifysgol Abertawe
Cwmni Ailsefydlu Cymunedol Cymru
Llywodraeth Cymru
Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith fod gan bob ardal cyngor lleol yng Nghymru Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Nodir y gofyniad hwn yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r Ddeddf yn gofyn i'r byrddau gwasanaethau cyhoeddus a'r 44 corff cyhoeddus weithio gyda'i gilydd tuag at saith nod llesiant cyffredin er mwyn sicrhau eu bod yn ystyried y canlynol wrth wneud penderfyniadau:

- Yr effaith y gallent ei chael ar bobl sy'n byw eu bywydau yng Nghymru yn y dyfodol
- Gweithio'n well gyda phobl a chymunedau a'n gilydd
- Ceisio atal problemau a mabwysiadu ymagwedd fwy cydlynol yn lleol ac yn rhanbarthol

Nod y Cynllun Lles Lleol yw trafod y modd y mae Partneriaeth y BGC yn gweithredu ar y cyd. Bydd y BGC yn sicrhau bod camau ar waith i fonitro bod y cynllun yn cyflawni ei amcanion ar gyfer Abertawe a Chymru.

Rhestr o Dermau

Bioamrywiaeth: Yr amrywiaeth o blanhigion ac anifeiliaid sydd yn y byd neu mewn amgylchedd penodol.

Cydnherthu cymunedol: Pa mor dda y gall cymuned ymateb yn gadarnhaol i sefyllfa anodd neu negyddol, ei gwrthsefyll a chael ei hadfer wedyn

Amddifadedd: Diffyg mynediad i gyfleoedd ac adnoddau y gallem eu disgwyl yn ein cymdeithas i ddiwallu anghenion

Cymdogaethau difreintiedig: Ardal ddaearyddol lle ceir llawer o bobl sy'n ddifreintiedig.

Eithrio'n ddigidol: Mynediad neu sgiliau anghyfartal i ddefnyddio technoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh).

Ecolegol gyfoethog: Ardal ddaearyddol sy'n cefnogi amrywiaeth eang o blanhigion ac/neu anifeiliaid

Gweithgarwch economaidd: Pobl sy'n cael eu cyflogi neu sy'n ddi-waith ac yn chwilio am waith

Anweithgarwch economaidd: Pobl sy'n ddi-waith nad ydynt yn chwilio am waith

Ansawdd amgylcheddol: cyflwr amgylchedd naturiol (tir, aer a dŵr) a sut mae gweithgarwch pobl yn effeithio arno, h.y. llygredd

Isadeiledd gwyrdd: Mannau gwyrdd naturiol ac o waith llaw dyn sydd o safon dda, gan gynnwys coetiroedd, gwlyptiroedd, dŵr agored ac o dapiau, glannau afonydd, parciau a gerddi, rhandiroedd, mynwentydd, mannau hamdden, toeon gwyrdd

Rhaglen Dinasoedd Iach: Prosiect rhyngwladol a gynhelir gan Sefydliad Iechyd y Byd sy'n ceisio gwella iechyd pawb. Mae Abertawe'n un o 28 o ddinasoedd yn y DU sydd wedi llwyddo i ennill statws Dinas Iach.

Adolygiad Marmot: Adolygiad annibynnol i anghydraddoldebau yn Lloegr y gofynnodd yr Ysgrifennydd Gwladol dros lechyd amdano ym mis Tachwedd 2008 ac a gyhoeddwyd yn 2010 (www.ucl.ac.uk/marmotreview). Roedd rhan o'r adolygiad hwn, a gafodd ei gadeirio gan Syr Michael Marmot, yn canolbwyntio ar ymyrryd yn anghydraddoldebau iechyd yn ystod y blynyddoedd cynnar. Awgrymodd adroddiad Marmot yn benodol fod angen:

- Lleihau anghydraddoldebau yn natblygiad cynnar iechyd corfforol ac emosiynol a sgiliau gwybyddol, ieithyddol a chymdeithasol;
- Sicrhau gwasanaethau mamolaeth, rhaglenni magu plant, gofal plant ac addysg blynyddoedd cynnar o safon i bawb;
- Meithrin cydnerthu a lles ymhlith pob person ifanc

Amlddisgyblaeth: Nifer o arbenigwyr, neu bobl o feysydd gwahanol, sy'n gweithio gyda'i gilydd

Yr amgylchedd naturiol: Yr amgylchoedd naturiol (nid o waith llaw dyn) y mae planhigyn neu anifail yn byw ynddynt

Poblogaeth: Pobl sy'n byw yn Ninas a Sir Abertawe

Premiwm tlodi: Y swm ychwanegol y mae'n rhaid i aelwydydd ar incwm isel ei dalu am yr un nwyddau a gwasanaethau hanfodol: credyd, tanwydd, bwyd a chludiant. E.e. mae tanwydd yn ddrutach fesul uned drwy fesurydd rhagdaliad na thrwy ostyngiad debyd uniongyrchol ar-lein. Hefyd, defnyddir mwy o danwydd mewn aelwydydd ag insiwleiddio gwael a pheiriannau aneffeithlon. Mae bwyd yn ddrutach o siopau bach, lleol nag o rai mwy na allwch eu cyrraedd heb gar nac ar fws.

Y bwlch cynhyrchiant: Y bwlch o ran gwerth ychwanegol gros fesul awr o waith (GVApHW) rhwng Abertawe a chyfartaledd y DU. Gwerth ychwanegol gros yw'r gwerth mewn £ sy'n cael ei greu drwy gynhyrchu nwyddau a chyflwyno gwasanaethau, a gellir ystyried bod GVApHW yn mesur cynhyrchiant llafur (neu 'effeithlonrwydd y gweithlu')

Amcanion: Y nodau y mae'r BGC yn ceisio eu cyflawni er mwyn gwella lles pobl yn Abertawe.

Amgylchedd trefol: Ardaloedd o waith llaw dyn, h.y. trefi, amgylcheddau trefol

Atodiad 1: Sut mae'r cynllun wedi datblygu

Drwy ei Asesiad o Les Lleol, mae'r BGC wedi ystyried yr hyn sy'n gweithio'n dda er mwyn gwneud Abertawe'n lle gwell i bobl, a sut gallwn weithio gyda'n gilydd i wella pethau:

Yr hyn sy'n gweithio'n dda	Yr hyn y gellir ei wella
Mae llawer o bobl yn gweithio gyda'i gilydd i wella cyfleoedd plant i gael y dechrau gorau mewn bywyd.	Rydym yn gwybod nad yw pob plentyn yn cael yr un dechrau mewn bywyd ac y gall dewisiadau rhiant o ran ei ffordd o fyw effeithio ar hyn, ond gall fod yn anodd newid y rhain. Mae angen i ni weithio gyda'n gilydd i newid hyn.
Mae presenoldeb mewn ysgolion a chanlyniadau ym Mlwyddyn 10 a Blwyddyn 11 yn dda ac maent yn gwella, ac mae'r sector addysg uwch ac addysg bellach yn gryf ac yn cynnig llawer o leoedd o safon i ddysgu ynddynt.	Dengys tystiolaeth fod cysylltiadau rhwng lle mae pobl yn byw a'u perfformiad addysgol. Yn gyffredinol, ceir cyfraddau presenoldeb is mewn ardaloedd mwy difreintiedig a gall perfformiad pobl mewn addysg ôl-16 amrywio.
Mae nifer y bobl mewn cyflogaeth wedi cynyddu yn y tymor hir. Mae'r bwlch cynhyrchiant wedi cau rhwng Abertawe a'r DU. Dylai'r Fargen Ddinesig ac ehangu'r prifysgolion greu gweithgarwch economaidd a swyddi da i bobl.	Mae anweithgarwch economaidd yn parhau i fod yn uchel. Mae gan Abertawe sector cyhoeddus mawr, felly mae llai o fusnesau ynddi na dinasoedd o faint tebyg. Mae angen gwneud mwy i gael gwared ar rwystrau i gyflogaeth a hyfforddiant.
Mae gan y rhan fwyaf o bobl yn Abertawe ddigon o arian i fforddio'r pethau hanfodol y mae eu hangen arnynt. Mae llawer o bobl yn gweithio gyda'i gilydd i leihau faint mae pobl yn ei wario ar eitemau hanfodol, e.e. tanwydd, credyd, y mae pobl sydd mewn tlodi'n aml yn gorfod talu mwy amdanynt.	Mae anghydraddoldebau mawr rhwng ein cymdogaethau mwyaf a lleiaf difreintiedig yn Abertawe. I bobl sydd mewn tlodi, mae lles yn isel ac mae aelwydydd – yn enwedig y rhai sy'n cael eu heithrio'n ddigidol neu sydd heb fynediad i wybodaeth – yn destun y 'premiwm tlodi'.
Drwy <i>Raglen Dinasoedd Iach</i> Sefydliad Iechyd y Byd,	Mae gwella iechyd a lles yn dibynnu ar newid ein

cynhelir llawer o waith partneriaeth o ran iechyd sy'n canolbwyntio'n benodol ar heneiddio'n dda, y blynyddoedd cynnar a phlant, amgylcheddau trefol iach a chamddefnyddio sylweddau.	hymddygiad. Mae hyn yn gofyn i ni i gyd weithio gyda'n gilydd gan ddefnyddio ein cyfalaf cymdeithasol.
Mae rhai elfennau o'r amgylchedd trefol a naturiol, cydnerthu a chynladwyedd cymunedol yn gadarnhaol ac yn gwella; mae parch mawr at gynnig diwylliannol Abertawe.	Parheir i golli bioamrywiaeth a mannau gwyrdd naturiol, a cheir ardaloedd ag ansawdd aer a dŵr gwael, a diffygion o ran tai ac isadeiledd – mae hyn i gyd yn cael effaith ar les pobl.

Gallwch weld yr Asesiad o Les Lleol drwy glicio yma: www.abertawe.gov.uk/asesiadbgc

Yn ogystal â defnyddio gwybodaeth o'r Asesiad o Les Lleol, mae Abertawe wedi ystyried y pethau canlynol er mwyn sicrhau bod ein cynllun lles y gorau y gall fod:

Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol 2017	Gweithdai Lles	Yr hyn y mae'n rhaid i ni ei wneud yn ôl y gyfraith (dyletswyddau statudol)	Hawliau pawb
<p>Dyma adroddiad a ysgrifennwyd gan Lywodraeth Cymru.</p> <p>Mae'r adroddiad yn ystyried tueddiadau yng Nghymru ac yn dangos bod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disgwyliad oes yn cynyddu, felly mae'r boblogaeth yn heneiddio. • Afiechydon a chyflyrau megis gordewdra, salwch meddwl, dementia a diabetes yn 	<p>Mae'n bwysig gwrandao ar bobl.</p> <p>Cynhaliwyd gweithdai ar ganfyddiadau'r asesiad o les gyda phobl mewn cymunedau. Daeth deg thema weithredu o'r gweithdai.</p> <p>Yna aeth y BGC ati i feddwl am y deg thema a gwneud penderfyniadau ynghylch lle roedd cyfle ar gyfer newid i wella lles cymunedol drwy gydweithio.</p>	<p>Mae'r Ddeddf yn rhoi'r dewis i BGC ddod ag amrywiaeth o gynlluniau sy'n nodi'r hyn y mae'n rhaid i ni ei wneud mewn meysydd penodol at ei gilydd. Y cynlluniau hyn yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cynllun Partneriaeth Troseddau ac Anrhefn, Lleihau Troseddu a Chamddefnyddio Sylweddau - Cynllun Partneriaeth Plant a Phobl Ifanc 	<p>Mae gan bawb hawliau.</p> <p>Nodir y rhain yn Natganiad y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Dynol.</p> <p>Rydym am barchu hawliau pobl a'u cynnwys yn y penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau a'u lles.</p> <p>Mae'r BGC wedi llunio Cynllun Cyfranogi i sicrhau bod pobl yn</p>

<p>cynyddu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd datblygiadau technolegol yn newid y ffordd rydym yn tyfu ac yn ffynnu yng Nghymru. • Gall newidiadau gwleidyddol megis Brexit effeithio ar sut olwg fydd ar Gymru yn y dyfodol. • Bydd newid yn yr hinsawdd yn effeithio ar Gymru. Byddwn yn gweld pwysau o ran y defnydd o dir, pa adnoddau sydd ar gael a'r amrywiaeth o blanhigion ac anifeiliaid rydym yn eu gweld. 		<ul style="list-style-type: none"> - Cynllun Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles - Cynllun Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol <p>Er mwyn gweithio orau ar y meysydd penodol hyn, cytunodd y BGC y dylai fod cynlluniau ar wahân.</p> <p>Bydd y Cynllun Lles yn cefnogi ac yn ychwanegu gwerth atynt.</p>	<p>cyfranogi yn y penderfyniadau sy'n effeithio ar eu lles.</p> <p>Mae gan blant hawliau penodol a nodir yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Yng Nghymru, mae'n rhaid i ni ddangos yr hyn rydym yn ei wneud i wrando ar blant a phobl ifanc.</p> <p>Yn Abertawe, mae ymrwymiad clir a chytunedig i gefnogi plant i fwynhau eu hawliau.</p>
--	--	--	--

Mae angen deall ein cymunedau'n well, deall effeithiau tymor hir ar les a sut mae lles yn newid. Mae angen i ni dreulio amser yn casglu gwybodaeth ac yn siarad â'n gilydd er mwyn llunio darlun cywir.